

water proof

Water Alliance: van kennis naar business

Bericht uit Shanghai

Zij die de zee oversteken

'Economisch belang water
wordt onderschat'

MAGAZINE
EUROPEAN
WATER
TECHNOLOGY
HUB

LAAT JE NIKS
WIJSMAKEN

Wie maakt toch in 'n oogwenk die mooie visitekaartjes? De kaboutertjes? Nee, visitekaartjes maak je zelf online bij Van der Eems. In no time heb je ze in huis. Ideaal, vooral voor organisaties die regelmatig nieuwe visitekaartjes

nodig hebben. We leggen graag uit hoe makkelijk ons systeem werkt. Want zien is geloven bij Van der Eems. Kijk voor ons volledige aanbod in drukwerk op onze website, www.vandereems.nl.

grafische groep van der eems

EASTEREIN

HEERENVEEN

BOLSWARD

Zien is geloven

water proof

Dubbel energie uit water

Als er één element is waar Fryslân al eeuwen aan verbonden is, dan is dit aan het water. Het vormt de provincie, het is van oudsher een levensader voor de handel en de watersport en tegelijk moeten we ons altijd tegen het water wapenen. Water is ons eeuwige bondgenoot.

De laatste jaren hebben we aan water een nieuwe betekenis toegekend. Door technologische ontwikkelingen kunnen we water op allerlei manier gebruiken om aan een schone toekomst te werken. Water is in te zetten om energie op te wekken en om mensen

een beter bestaan te bieden, waar ook ter wereld. Daarvoor bedenken de knappe koppen van en rond het Technologisch Topinstituut voor Watertechnologie Wetsus allerlei slimme toepassingen.

Water zorgt daarmee voor nieuwe energie. Uit het stopcontact, maar ook als veelbelovende, hoogwaardige economische sector. Het levert in Fryslân nieuwe bedrijven en nieuwe studierichtingen op, die van nationale en internationale betekenis zijn.

De Water Alliance wil bruggen slaan tussen Wetsus, de bedrijven die daar omheen zitten, de NHL, Stenden, het Van Hall Instituut en wat daar nog meer bij komt. Al die stromen brengen we bij elkaar, zodat het cluster Watertechnologie als een brede rivier vanuit Fryslân een nieuwe levensader voor Europa vormt.

Over al die vernieuwingen valt veel te melden. Vandaar dit magazine. Water blijft onze bondgenoot. Ik wens u veel leesplezier.

J.A. Jorritsma
Voorzitter Raad van Toezicht Water Alliance
Commissaris van de Koningin in de provincie Fryslân

Colofon

Water Proof is het magazine van de Water Alliance, een samenwerkingsverband tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven op het gebied van innovatieve en duurzame watertechnologie.

De Water Alliance bouwt vanuit Noord-Nederland aan de 'watertechnologische innovatieketen'; een proces waarbij vernieuwende ideeën via kennisinstellingen, laboratoria en demosites worden omgezet in concrete producten die vervolgens wereldwijd worden vermarkt.

Water Proof informeert over ontwikkelingen, resultaten en achtergronden op het gebied van watertechnologie. Regionaal, nationaal en mondiaal.

Hoofdredactie:

Menno Bakker

Eindredactie:

Henk Dilling

Bladmanagement:

Brenda de Jong, Narvic
communicatie en relatiedia

Tekstbijdragen:

Max van den Broek

Vormgeving:

Gilbert Terpstra

Fotografie:

Franz Fazzi

Druk:

Van der Eems

Innovatieketen op film

De Water Alliance, het samenwerkingsverband van overheden, kennis en bedrijfsleven heeft een promotiefilm laten maken waarin kort wordt getoond waar de organisatie voor staat. In de film, die ongeveer 4 minuten duurt, wordt met name de zogeheten 'innovatieketen op gebied van watertechnologie' uitgebeeld. "Dat is het verhaal dat we graag willen uitdragen, zowel op internet, als bij congressen en beurzen", zegt Hein Molenkamp, directeur van de Water Alliance. "De keten kun je zien als een soort cirkel, die begint bij de vraag vanuit de markt en die via onderzoek, ontwikkeling, testen, produceren en vermarkten eindigt bij het succesvol commercieel implementeren van watertechnologie in binnen- en buitenland. Van kennis naar business. Dat is exact waar wij als Water Alliance voor staan; versnelling aanbrengen van kennis naar bedrijvigheid. Het is een vrij com-

plex verhaal, maar met een afbeelding of een film heb je het sneller bij mensen op het netvlies." Noot van de redactie: elders in dit magazine wordt de innovatieketen verder uitgelegd.

Russische gasten

Een delegatie van beleidsmakers en specialisten op het gebied van watertechnologie uit de Russische provincie Leningrad Oblast, bracht in april een bezoek aan Noord-Nederland. De gasten bezochten onder andere de Water Alliance en het laboratorium van Wetsus op de Watercampus in Leeuwarden. Het doel van dit bezoek was de Russen kennis te laten maken met de toonaangevende kennisstructuur en hen in contact te brengen met het bedrijfsleven op het gebied van watertechnologie. Ook de drinkwaterproductielocatie van Waterbedrijf Groningen, Waterlab Noord in Glimmen en de sensor research locatie Sentec werden bezocht, evenals RWZI Leeuwarden en een kleinschalige decentrale afvalwaterzuivering bij een horeca ondernemer.

Het bezoek was een vervolg op de samenwerkingsovereenkomst die het

SNN – het samenwerkingsverband van de provincies Groningen, Friesland en Drenthe – eind 2009 heeft gesloten met Leningrad Oblast, de provincie rond Sint Petersburg. Doel van die overeenkomst is op een aantal gebieden, zoals water, agribusiness en energie, samen te werken. Vanuit het SNN is de projectorganisatie Nordconnect belast met de uitvoering van de overeenkomst.

"Ook op het gebied van het gezamenlijk ontwikkelen en in de markt zetten van nieuwe watertechnologieën zie ik mogelijkheden", stelde de Russische delegatieleider Andrey Gavrilov. Hij constateerde dat de huidige technieken van waterzuivering in Rusland en Nederland niet

zoveel van elkaar verschillen, maar dat de in Nederland gebruikte apparatuur wel moderner en efficiënter is. Het tweedaagse bezoek werd afgesloten in Harlingen op de demosite van Wetsalt, waar wordt geëxperimenteerd met de ontzouting van water en het opwekken van energie uit zout en zoet water.

Britten op Watercampus

Van 7 tot en met 10 maart 2011 heeft een delegatie van 16 Britse organisaties en bedrijven, onder leiding van British Water en Cranfield University, kennis gemaakt met de innovaties van de Nederlandse watersector. De Britse ambassade uit Den Haag organiseerde in samenwerking met onder andere het Innovatieprogramma Watertechnologie, NWP en Water Alliance een succesvol vierdaags programma. De Britse delegatie bezocht onder meer de Watercampus Leeuwarden. Zij kregen daar presentaties

over innovatieve ontwikkelingen in de watertechnologie en over de activiteiten van Stichting WELL, op het gebied van business support. Diverse aspecten van de innovatieketen, die op en rondom de Watercampus worden ontwikkeld, kwamen aan bod. De groep werd ook rondgeleid door de laboratoria van Wetsus en Vitens. In Harlingen werd de Wetsalt demosite bezocht de ambassadeur van Groot-Brittannië begin juli de Watercampus.

Algengenerator op Demosite Leeuwarden

Op de nieuwe Demosite Afvalwaterzuiveringstechnologie van Wetterskip Fryslân in Leeuwarden heeft Wetsus, het technologisch topinstituut voor duurzame watertechnologie in Leeuwarden, een proefopstelling in gebruik genomen. Wetsus onderzoekt daar in hoeverre algen in staat zijn om het behandelde afvalwater nog verder na te zuiveren. Aanleiding zijn de strengere Europese richtlijnen die ertoe moeten leiden dat

eutrofiëring, een overmaat aan voedingsstoffen, en daardoor de bloei van blauwalg verder worden teruggedrongen.

Wetsus ontwikkelde een systeem waarin microalgen biofilm gebruikt wordt om de laatste stikstof- en fosforverbindingen uit het afvalwater te verwijderen. Dit systeem wordt op de demosite getest.

Bron: [Wetterskip Fryslân](#)

Europese steun afvalwaterzuiveringen Wallonië

Met steun van de Waalse overheid heeft het regionale waterbeheerbedrijf SPGE een lening van 200 miljoen euro ontvangen van de Europese Investeringsbank. Dat geld is nodig voor verbetering van de afvalwaterzuiveringen in het gebied om te kunnen voldoen aan de Europese regels. Wallonië is bezig met een inhaalrace om in 2015 aan die regels te kunnen voldoen. Sinds 2004 heeft het Franstalige deel van België nu 1 miljard euro geleend om de operatie te kunnen financieren.

Bron: [WaterForum Online](#)

Prediken

'De wereld is vol mensen die water prediken en wijn drinken'

*Giovanni Guareschi,
Italiaans journalist, humorist
en romanschrijver
(1909-1968)*

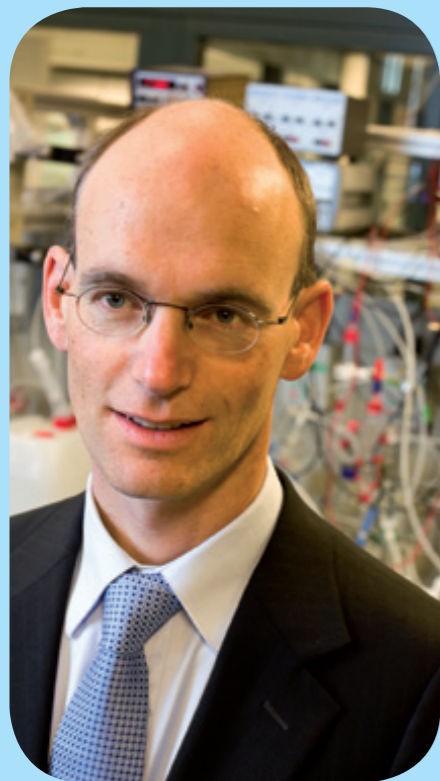
Internationale Microbiële Brandstofcel Conferentie

Van 6 tot en met 8 juni werd in Leeuwarden de 3e Internationale Microbiële Brandstof Conferentie gehouden. De organisatie was in handen van Wetsus, in samenwerking met de Universiteit van Wageningen. Met de bijeenkomst wilden de organisatoren ideeën over onderzoek en de toepassing van de microbiële brandstofcel uitwisselen.

De microbiële brandstofcel is een nieuwe technologie waarmee elektriciteit wordt opgewekt uit het afbreken van organische verbindingen. Die komen onder andere voor in afvalwater en in de sappen van de wortels van planten.

Bron: [Wetsus](#)

Ondernemersprijs voor Cees Buisman (Wetsus)

Wetenschappelijk directeur Cees Buisman van Wetsus heeft eerder dit jaar de Ondernemersprijs 2011 gewonnen. De prijs, die eens in de vier jaar wordt uitgereikt, is een initiatief van het Wageningen Universiteits Fonds (WUF). Dat wil hiermee de aandacht vestigen op de combinatie van wetenschap en ondernemerschap. Volgens de jury verdient Buisman de prijs voor zijn persoonlijkheid, zijn ondernemendheid en de voorbeeldfunctie die hij uitdraagt.

Dank

Het magazine Water Proof is het magazine van de Water Alliance. Mede tot stand gekomen dankzij Samenwerkingsverband Noord-Nederland.

Water Alliance wordt medegefinancierd door het Europees fonds voor regionale ontwikkeling en door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Pieken in de Delta

Water Alliance en Wetsus op Aquatech in Amsterdam

Aquatech is een belangrijk vakevenement op het gebied van proces-, drink- en afvalwatertechnologie. De beurs, van 1 tot en met 4 november in Amsterdam, biedt een overzicht van de meest recente ontwikkelingen op het terrein van waterbehandeling, transport & opslag en procescontrole & procesautomatisering. In 2008 trok de beurs 19.000 bezoekers uit 133 landen. Aquatech is een onderdeel van de International Water Week. Dit zesdaagse evenement dient als platform voor de nationale en internationale waterindustrie. Het Netherlands Water Partnership (NWP),

de Vereniging van Leveranciers van Milieutechnologie (VLM), de Vereniging voor waterbehandelingsbedrijven Aqua Nederland en de Water Alliance realiseren op de Aquatech samen het Holland Business Paviljoen. "Wij zullen daar met een groot aantal bedrijven en instellingen aanwezig zijn om onze innovatieketen op gebied van watertechnologie, het traject van idee naar product en commerciële toepassingen in de markt, zichtbaar te maken", aldus directeur Hein Molenkamp van de Water Alliance. Ook Wetsus is in Amsterdam aanwezig op het Holland Business Pavilion.

Ruim 4 miljoen voor sensorproject drinkwater

Het innovatieproject SAWA (Sensors and Water) krijgt een flinke financiële impuls. Zowel vanuit het Ministerie van Economische Zaken (Pieken in de Delta), het Europees Fonds Regionale Ontwikkeling als de provincies Groningen, Drenthe en Fryslân wordt in totaal meer dan 4 miljoen euro geïnvesteerd. Het verloop van het project, waarin de initiatiefnemers met grotendeels noordelijke bedrijven en kennisinstellingen geavanceerde sensoren willen ontwikkelen voor toepassingen op het gebied van drinkwaterkwaliteit, wordt wereldwijd met grote belangstelling gevolgd. Het project is een initiatief van Waterlaboratorium Noord (WLN), Waterbedrijf Groningen, Waterleiding Maatschappij Drenthe, de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM), Sensor Universe (platform voor sensortechnologie) en Water Alliance. Kloppend hart van SAWA is het speciaal voor dit doel ingerichte testcentrum Sentec (sensoren testcentrum). Het Sentec is gevestigd op het terrein bij het waterlaboratorium WLN in Glimmen.

Bron: Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

The Northern Netherlands Provinces (SNN)

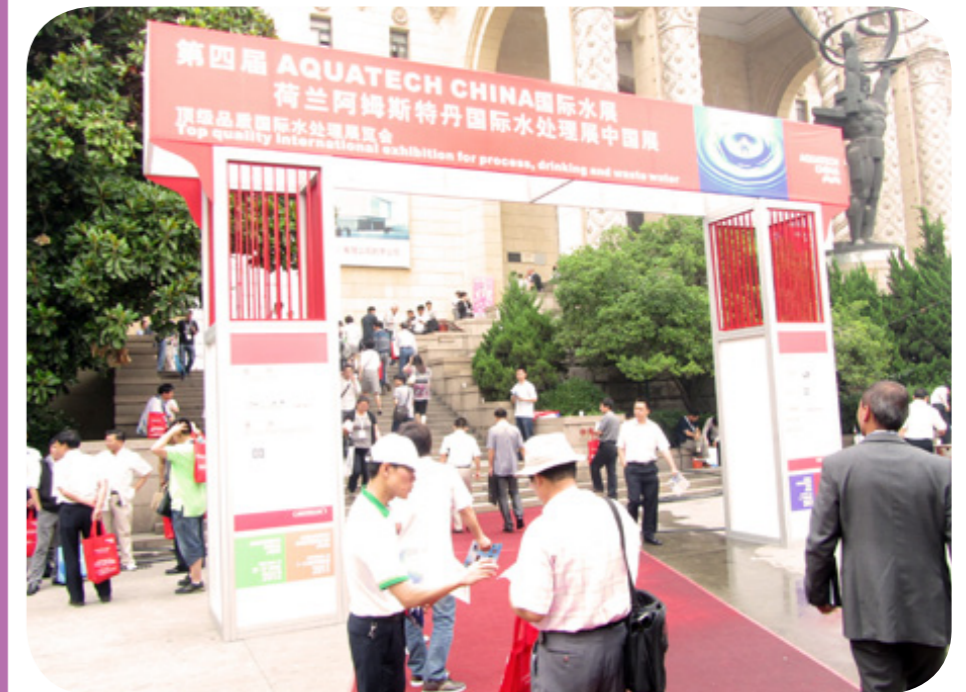
Water Alliance is co-financierd door de European Fund for Regional Development and The Ministry of Economic Affairs, Agriculture & Innovation, Peaks in the Delta.

Singapore International Water Week

Water Alliance was present op de begin Juli gehouden SIWW Singapore International Water Week. In een gezamenlijk Holland Paviljoen, waar diverse Nederlandse bedrijven stonden, zoals Vitens, Paques, A.P. v.d. Berg, PWN Technologies, Optiqua, etc, deelde de Water Alliance een stand met de NFIA (Netherlands Foreign Investment Agency), het buitenlandse netwerk van Agentschap.NL.

Singapore staat bekend als een van de Waterhub's in de wereld. Een prima gelegenheid om contacten te leggen met mensen uit de hele wereld, Nederland als de European Water Technology Hub te promoten en internationale bedrijven te interesseren voor onze activiteiten.

Waterbeurs Aquatech Shanghai

In juni bezocht Hein Molenkamp van de Water Alliance samen met een afvaardiging van de NOM de waterbeurs Aquatech Shanghai in China. Dit is een grote watergerelateerde beurs, waar ook enkele Nederlandse bedrijven (waaronder Philips, Norit en IMT) met een stand waren vertegenwoordigd. "De beurs

geeft een goed inzicht in de enorme Chinese markt en de specifieke technologieën voor die markt", aldus Molenkamp. Ook werd een bezoek gebracht aan de Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) en aan de Chinese vestiging van Paques uit Balk, Paques Environmental Technology Shanghai Ltd.

Nationale rol 'kennishotspot' Watercampus Leeuwarden

Wetsus, de NOM, stichting WELL, provincie Fryslân, gemeente Leeuwarden en Water Alliance hebben in april een aanbeveling gedaan aan het Topteam Water, één van de negen teams die de topgebieden die door het kabinet zijn geformuleerd op de kaart gaan zetten. "Door de Nederlandse watersector virtueel en fysiek bij elkaar te brengen is een grote meerwaarde ontstaan in de vorm van verbeterde samenwerking, efficiëntere innovatie en vergrote internationale zichtbaarheid", schrijven de zes initia-

tiefnemers. "Hierdoor kan Nederland inmiddels de positie van 'Europese Watertechnologische Hub' claimen. De fysieke kern daarvan vormt WaterCampus Leeuwarden." Zij benadrukken dat de Watercampus een 'kennishotspot' is, die een complete innovatieketen op het gebied van watertechnologie huisvest. "De Watercampus levert een wezenlijke bijdrage aan de Topsector Water en is dus van nationaal economisch belang." Het Topteam Water wordt aanbevolen om de nationale rol van Watercampus Leeuwarden te erkennen en te ondersteunen.

Wethouder Henk Deinum van de gemeente Leeuwarden zal er blij mee zijn. "Leeuwarden wil fors investeren in het versterken van de watertechnologie-sector. Een keuze die voor de hand ligt. De markt voor watertechnologie groeit jaarlijks met vijftien procent. En wereldwijd gaat er nu al meer dan 425 miljard euro in om. Leeuwarden heeft met Kennisinstituut Wetsus en aanpalende bedrijvigheid veel troeven in handen om hiermee landelijk en internationaal van te profiteren."

Water Alliance vormt 'European Water Technology Hub'

Van kennis naar business

Water is de bron van het leven. Maar water kan ook een bedreiging vormen en verbergt nog veel geheimen. Overal ter wereld wordt hard gewerkt om die geheimen te ontrafelen. Zo ook bij de Water Alliance, het samenwerkingsverband van kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven. Die clustering van kracht groeit uit tot de eerste European Water Technology Hub, met als fysieke kern de Watercampus in Leeuwarden. Water Alliances directeur Hein Molenkamp vertelt waar die 'fysieke kern' voor staat.

"Nederland zit vol slimme mensen", zo begint Molenkamp. "Die worden op uitstekende instituten opgeleid. Zo hebben we in Leeuwarden het Technologische Topinstituut voor Watertechnologie Wetsus, een researchinstituut van zeer hoge kwaliteit waarin inmiddels meer dan 90 bedrijven en 16 universiteiten en researchinstellingen samenwerken aan nieuwe doorbraaktechnologieën. Maar er zijn ook gerenommeerde HBO's, zoals de NHL en het Van Hall Instituut, waar honderden talenten bloeien. Wij proberen die kennis aan bedrijvigheid te koppelen, in het noorden, maar in toenemende mate ook landelijk en wereldwijd. Dat doen we bijvoorbeeld via ons Waterplein; bijeenkomsten waar verschillende marktpartijen elkaar ontmoeten. Deze bijeenkomsten, georganiseerd onder auspiciën van de Water Alliance door onder andere de NOM, zijn een erg effectieve vorm van vraaggestuurde marktwerking."

Om uiteindelijk een Europese Watertechnologie Hub (kenniscentrum) te ontwikkelen werd in Leeuwarden een Watercampus opgericht. De Watercampus bestaat uit het business en science center Johannes de Dooper (gevestigd in een voormalige katholieke kerk, red.), waarin het starterscentrum is ondergebracht en het Van Hall Larenstein, waarin ook het Waterapplicatiecentrum en het Technologisch Top Instituut voor watertechnologie Wetsus zijn gehuisvest. Te midden van al deze instellingen bevindt zich de Water Alliance, de clusterorganisatie die kennis en bedrijvigheid bij elkaar brengt en door haar activiteiten een wezenlijke bijdrage levert om van Nederland de Europese Watertechnologie hub te maken. Met de uitbouw van de fysieke kern Watercampus en haar achterland is dat te realiseren.

The Water Alliance is a partnership between research institutions, government and business wanting to promote innovation and sustainable development in water technology. In consolidating the activities, the timelines from idea to commercial application can be accelerated. Forging these strengths has resulted in the first European Water Technology Hub, with the physical core being the Watercampus in Leeuwarden.

wateralliance

Commerciële toepassingen

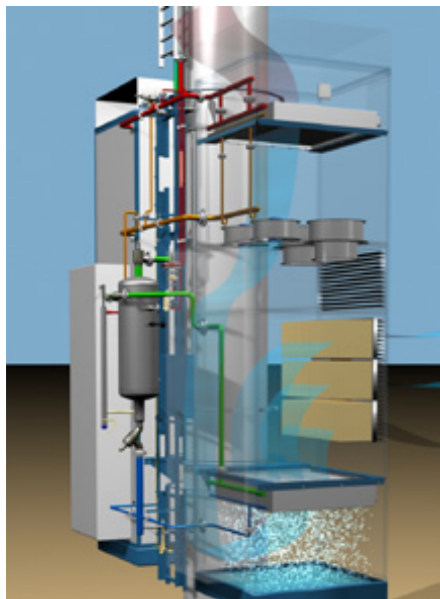
Rond de Water Alliance werken overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven samen om innovatieve en duurzame ontwikkelingen in watertechnologie te bevorderen.

Molenkamp: "Samen vormen we een 'watertechnologische innovatieketen' – een ketting van schakels tussen educatie, specifiek onderzoek, testprogramma's, specialistische lab's, een applicatiecentrum, demosites, enzovoorts. Met aan het einde en tevens begin van de keten: de commerciële toepassingen oftewel de markt.

Wij helpen de samenwerking tussen al die partijen tot stand te brengen en te versterken en bieden desgewenst ondersteuning bij het vermarkten van ideeën. We willen door bundeling van de activiteiten bereiken dat de tijd van idee tot commerciële toepassing waar mogelijk versneld wordt."

Regenmakers

Ook in de productsfeer zijn resultaten te melden. Zo is op dit moment een uniek product in ontwikkeling, de Dutch Rainmaker, een molen waarmee water uit wind kan worden gehaald. De Dutch Rainmaker zou wel eens een belangrijke bijdrage kunnen gaan leveren aan drinkwaterproblemen in droge gebieden. Daarnaast zouden de molens een rol kunnen spelen bij bosbrandbestrijding. Een ander opmerkelijk voorbeeld is de Aquascope, ontwikkeld door Aqua Explorer, en toegepast door een wereldwijd opererend Brits bedrijf in de internationale strijd tegen terrorisme. Deze techniek maakt het mogelijk om watertanks van vliegtuigen te controleren op dodelijke bacteriën.

Het zijn slechts een paar prachtige voorbeelden, waar we volgens Molenkamp trots op mogen zijn. "Het is mooi om dergelijke excellente bedrijven te mogen vertegenwoordigen. Het zijn slechts enkele voorbeelden, maar er speelt nog veel meer. Ik denk aan ontwikkelingen in Súdwest Fryslân, waar wordt gewerkt aan een decentraal sanitatiesysteem in een nieuwe woonwijk. Vitens heeft een prachtig laboratorium in Leeuwarden; een bedrijf als Capilix heeft eind 2010 nog de 'European Water Quality Sensors Technology Innovation Award' gewonnen.

En ook in Groningen en Drenthe maken ze grote vorderingen met duurzame ontwikkelingen en zijn diverse voorbeeldprojecten gerealiseerd die aan de wereld getoond mogen worden, zoals de zout water AWZI in Delfzijl door Northwater of de puurwaterfabriek van Nieuwater bij de RWZI in Emmen die puurwater produceert voor de NAM. Al die initiatieven samen, maken dat we het geheim van water steeds beter leren te doorgronden."

Ambitie

De ambities reiken ver. Molenkamp: "Met onze kennis van de watertechnologie richten we ons op de hele wereld en willen we vooral in Europa een bepaalde positie innemen als Nederland watertechnologieland. Sommigen vinden zelfs dat we op weg zijn om een soort Silicon Valley te worden op het gebied van water. Als we dat zouden kunnen realiseren, zou dat heel mooi zijn."

Stichting Water Alliance

De Water Alliance is een samenwerkingsverband tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven op het gebied van innovatieve en duurzame watertechnologie. De Water Alliance bouwt vanuit Noord-Nederland aan de 'watertechnologische innovatieketen'; een proces waarbij vernieuwende ideeën via kennisinstellingen, laboratoria en demosites worden omgezet in concrete producten die vervolgens wereldwijd worden vermarkt. Binnen de Water Alliance hebben deelnemende bedrijven en participanten vele internationale contacten, van China tot Canada. Op landelijke schaal werkt de Water Alliance nauw samen met partijen als het Netherlands Water Partnership (NWP), het Innovatieplatform Watertechnologie, brancheverenigingen VLM en AquaNederland. www.wateralliance.nl

Water Technology Innovation Chain From idea to market!

Specialisten in watertechnologie

Zij die de zee oversteken

'Je kunt de zee niet oversteken door alleen naar het water te staren', zo schreef de Indiase dichter en Nobelprijswinnaar Rabindranath Tagore (1861-1941) ooit. Ware woorden, die ook van toepassing zijn op de wondere wereld van de watertechnologie, waar ondernemende bedrijven steeds 'de grenzen van de kennis' opzoeken. In figuurlijke zin: de zee oversteken, om nieuwe dingen te ontdekken. Waterproof zocht er enkele op. Gerard Schouten legt uit wat Dutch Rainmaker uit Leeuwarden doet. Hilde Prummel belicht de activiteiten van het WaterLaboratorium Noord (WLN) in Glimmen. Tjerk Nijdam vertelt over de kracht van IWC uit Grou. Johannes Boonstra benadrukt nut en noodzaak van Wetsus en Cor Lievers geeft het wereldwijde belang aan van het werk van Legyon in Leeuwarden.

Rabindranath Tagore

Dutch Rainmaker

Dutch Rainmaker is opgericht in 2006 en levert de meest duurzame producten voor waterproductie en -zuivering. Het bedrijf maakt duurzame en milieuvriendelijke windturbines die water produceren uit lucht (Air-to-Water versie) of (drink)water uit zout of brak water (Water-to-Water versie). Hierbij wordt geen energie verbruikt en er komen geen chemicaliën aan te pas. We spreken met directeur Gerard Schouten.

Waarom Dutch Rainmaker?

"Het idee is in 2004 ontstaan, naar aanleiding van de gevolgen van een grote hongersnood in delen van Oost-Afrika. Ik vroeg mij af of er ook vocht aan die warme lucht onttrokken kon worden. Doordat ik reeds twintig jaar actief ben in de watertechnologie, kende ik de ideale broedplaats voor dit idee: Wetsus, het Technologisch Topinstituut Watertechnologie in Leeuwarden. Daar ontmoette ik uitvinder Piet Oosterling, die werkte aan water- en windmolentechnieken. De eerste molens zijn nu verkocht en we verwachten een aanzienlijke omzet voor dit jaar."

Wie vormen het bedrijf?

"Dutch Rainmaker is een snel groeiend bedrijf, met een aantal aandeelhouders en een snel groeiend team van R&D-ers, engineers en Business Developers."

Wat zijn jullie sterke punten?

"Onze producten bieden een zeer duurzame oplossing voor een wereldwijd probleem. Voor de productie van (drink)water middels één van onze AW- of WW-molens is geen of minimale logistiek noodzakelijk. Er worden geen chemicaliën of externe energiebronnen gebruikt en er wordt geen afval geproduceerd. Daarnaast is onze technologie en het ontwerp van de molen uniek gepatenteerd."

Wat maakt jullie vak zo mooi?

"We werken met een doorbraaktechnologie, waarbij drinkwater

voor de meest hulpbehoevenden van de wereld geproduceerd wordt, maar waarbij we ook actief zijn met bijvoorbeeld de toeristische industrie. De uitdaging voor het Wereld Waterprobleem is: de juiste hoeveelheid water in de juiste kwaliteit en kwantiteit op de juiste plaats te leveren. Als Dutch Rainmaker leveren we daar graag een bijdrage aan."

Wat is jullie visie voor de komende vijf jaar?

"Dutch Rainmaker wil een bijdrage leveren aan de oplossing voor het Wereld Waterprobleem."

CV

Gerard Schouten
Functie: CEO Dutch Rainmaker
Geboortedatum en plaats: 2 juni 1965 te Amersfoort
Burgerlijke staat: Gehuwd
Meest inspirerende moment in carrière: 'In mijn carrière hebben zich veel inspirerende momenten voor gedaan. Ik kan onmogelijk een keuze maken.'

Gerard Schouten

Waterlaboratorium Noord

Waterlaboratorium Noord (WLN) in Glimmen is een onafhankelijk Laboratorium en technologiecentrum. Hoofdactiviteiten zijn de analyse van water en watergerelateerde producten en technologische adviezen op het gebied van drinkwater als proceswater en afvalwater. De organisatie is in 1976 opgericht. Directeur is Hilde Prummel.

WLN in een paar woorden...

"Wij zijn een centrum waar kennis over waterkwaliteit en watertechnologie elkaar versterken, waardoor innovatiekracht kan excelleren. We richten ons op duurzame samenwerking en op het creëren van toegevoegde waarde."

Wie vormen het bedrijf?

"Een team van circa 60 enthousiaste deskundigen, waaronder chemische, biologische en technologische specialisten. Kennis is voor WLN van essentieel belang. Kennis van drinkwater, afvalwater en industriewater. En deskundigheid op het gebied van analysemethodieken voor de (moleculaire) microbiologie en chemie."

Sterke punten?

"Slagvaardigheid, korte lijnen, brede kennis, flexibiliteit en kwaliteit. We groeien vooral in activiteiten met een hoogwaardige kennisinbreng."

Wat maakt het vak zo mooi?

"Drinkwater is een belangrijke eerste levensbehoefte. Daarnaast is water actueel. En verder is onze kennis goed inzetbaar om ontwikkelingslanden een stapje op weg te helpen. Allemaal aspecten waar we

warm voor lopen en die de werkbeleving versterken."

Visie voor de komende vijf jaar?

"WLN is de technologische innovator voor waterpartners in de noordelijke regio. We willen de kracht van WLN – laboratorium en watertechnologie – verder ontwikkelen."

CV

Hilde Prummel

Functie: Directeur WLN

Geboortedatum en plaats:

31 juli 1970 te Stadskanaal

Burgerlijke staat: Gehuwd

Meest inspirerende moment in carrière: 'Het gezamenlijk succes vieren zoals de opleveringen van nieuwe installaties, calamiteiten oplossen en brainstormsessies met vakbroeders.'

Hilde Prummel

IWC

IWC uit Grou is (sinds 2004) gespecialiseerd in het ontwikkelen, produceren, vermarkten en installeren van kwalitatief hoogwaardige water-, energie- en arbeidsbesparende reinigingssystemen voor de industrie. De producten worden verkocht onder de merknaam Undine. Tjerk Nijdam is general manager.

sproei beeld met Undine

sproei beeld zonder Undine

Wat is jullie missie?

"Met respect voor de natuur innoveren binnen de reinigungsindustrie. Het gaat om de juiste balans tussen economische motieven en aandacht voor het milieu."

Wie vormen het bedrijf?

"Mijn compagnon Ton Winters en ik. Ik ben verantwoordelijk voor bedrijfsvoering en marketing. Ton is uitvinder van de Undine techniek. Hij is verantwoordelijk voor techniek, productontwikkeling en technische verkoopbegeleiding."

Wat zijn jullie sterke punten?

"Gedegen analyses van specifieke reinigungsproblemen in de industriële markt en het bieden van scherpe oplossingen met het oog op hygiëne, Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVA) en economische voordelen. Daarnaast het bedenken van maatwerkoplossingen voor hygiëneproblemen."

Mooi vak?

"Zeker weten. We werken met een product dat nog veel verder ontwikkeld kan worden. Het is ook mooi dat we onze klanten in staat stellen om tot een betere invulling te komen van MVA en daar tegelijkertijd economische en hygiënische voordelen bij te bieden."

Visie voor de komende vijf jaar?

"Onze focus ligt nog hoofdzakelijk op de voedingsmiddelenindustrie. Hierin kunnen we nog vele nieuwe toepassingen ontwikkelen, ondermeer in samenwerking met machinefabrikanten. Verder zijn er in diverse andere sectoren mogelijkheden om onze techniek toe te passen. Samen met partners zullen we die nieuwe marktsegmenten de komende jaren gaan aanboren."

CV

Tjerk Nijdam

Functie: General manager IWC

Geboortedatum en plaats:

11 augustus 1953 te Leeuwarden

Burgerlijke staat: Ongehuwd

Meest inspirerende moment in carrière: 'De oprichting van IWC.'

Tjerk Nijdam

Wetsus

Wetsus is het Technologische Topinstituut voor Watertechnologie in Leeuwarden. Het instituut creëert een unieke omgeving en strategische samenwerking om rendabele en duurzame watertechnologie van topniveau te ontwikkelen waarin 90 bedrijven en 16 kennisinstellingen samenwerken. We schuiven aan bij Johannes Boonstra, lid van de raad van bestuur van Wetsus.

Hoe zijn jullie ontstaan en wat was de reden?

"Wetsus is in 2003 ontstaan vanuit een breed gedragen bestuurlijke wens (in de jaren 90 van de vorige eeuw) om in Friesland een kennisinstituut op te tuigen voor de in deze provincie sterk vertegenwoordigde watersector. Uiteindelijk heeft dat geleid tot de oprichting van Wetsus, dat echter niet als noordelijk instituut is opgezet, maar als nationaal technologisch topinstituut, met de ambitie om uit te groeien tot Europees centre of excellence. Wetsus stelt zich voornamelijk ten doel voor haar partners een unieke omgeving en strategische samenwerking te creëren, waardoor het mogelijk wordt om rendabele en duurzame waterbehandelingstechnologie van topniveau te ontwikkelen voor de wereld."

Wie vormen Wetsus?

"Wetsus is een stichting zonder winstoogmerk, geen bedrijf. Het is een netwerkorganisatie en wordt dus primair gevormd door de bij haar aangesloten participanten, 90 bedrij-

ven en 16 universiteiten uit binnen en buitenland. Het onderzoek wordt gedaan door de universiteiten, die hun promovendi detacheren in ons Leeuwarder laboratorium. De vaste staf van Wetsus zorgt voor de begeleiding van het onderzoek en alle ondersteunende activiteiten. Totaal zijn er circa 100

mensen werkzaam binnen Wetsus. De raad van bestuur van Wetsus bestaat uit mijzelf en Cees Buisman."

Wat zijn jullie sterke punten?

"Wetsus reageert primair op vragen vanuit het bedrijfsleven, maar stelt daarbij bereidheid tot langjarige samenwerking wel als voorwaarde. Dat werkt goed. Ons op samenwerking gebaseerde innovatiemodel leidt tot aansprekende wetenschap en tot commercieel relevante ontwikkelingen zoals de introductie van nieuwe technologieën."

Wat maakt jullie vak zo mooi?

"Dat synergie die uit de samenwerking die wij organiseren leidt tot doorbraakkennis, die gebruikt kan worden om enerzijds de Wereld Waterproblemen op te lossen en anderzijds de watersector een exportboost geeft."

De toekomstvisie voor de komende vijf jaar?

"Wetsus wil de omvang van haar onderzoeksprogramma van €14

miljoen per jaar verdubbelen in de periode tot 2017. Onder andere door verregaande internationalisatie van het participatennetwerk door toenemende Europese samenwerking. Relevante onderwijs en valorisatieprogramma's blijven onverminderd ontwikkeld en uitgevoerd worden. Ook zal op de Watercampus Leeuwarden door Wetsus gezorgd worden voor een inspirerend en entrepreneurial innovatie-ecosysteem. Op deze manier zal Wetsus uitgroeien tot het Europese Centre of Excellence for Watertechnology."

CV

Johannes Boonstra

Functie: Lid Raad van Bestuur van Wetsus

Geboortedatum en plaats:

28 oktober 1969, Bakhuzen

Burgerlijke staat: Getrouwd

Meest inspirerende moment in carrière:

Formele aanwijzing van Wetsus als nationaal technologisch topinstituut en de opening door ZKH prins Willem-Alexander.

Johannes Boonstra

Legyon BV

Het in Leeuwarden gevestigde Legyon (gestart in 2008) verzorgt onder meer de exploitatie, productie, verkoop en distributie van de legionellachip en de ontwikkeling van nieuwe toepassingen. Directeur Cor Lievers: "De legionellachip is het resultaat van de jarenlange samenwerking tussen Streeklaboratorium Kennemerland, waterbedrijf Vitens en TNO. Voor de exploitatie van de Legionellachip hebben TNO en Vitens in 2008 Legyon opgericht. Door de legionellapreventie te focussen op de ziekteverwekkende soorten kan er gericht en doeltreffender worden geïnvesteerd."

Vitens, het jongste en grootste drinkwaterbedrijf van Nederland, voorziet een derde van Nederland (5,4 miljoen mensen) van drinkwater. Het bedrijf heeft een eigen gecertificeerd waterlaboratorium waar dagelijks 2500 monsters worden getest op 256 stoffen. TNO Kwaliteit van Leven ontwikkelt in opdracht van overheden en de industrie innovatieve methoden en technologieën voor water, voeding, chemie en de farmacie. Streek laboratorium Kennemerland is als adviseur aan Legyon verbonden.

Wat zijn de sterke punten van Legyon?

"Met de Legionellachip van Legyon is in vier uur vast te stellen of een watermonster legionella bevat en of het hierbij om een ziekteverwekkende variant gaat. De Legionellachip is daarmee vele malen sneller en nauwkeuriger dan traditionele methoden, zoals kweek en PCR."

Wat maakt jullie vak boeiend?

"Het vermarkten van innovatieve tests om legionella aan te tonen, met de nadruk op het bestrijden van de ziekteverwekkende soorten en het hiermee voorkomen van legionella-infectie."

Visie voor de komende vijf jaar?

"Het verder vermarkten van de chip in Europa en de VS."

CV

Cor Lievers

Functie: Directeur Legyon

Geboortedatum en plaats:

15 juni 1971

Burgerlijke staat: Gehuwd

Meest inspirerende moment in carrière: 'Tijdens een verblijf van 4,5 jaar in West Afrika, met geringe middelen een groot verschil kunnen maken voor de toekomst van mensen, het beschikbaar maken van betrouwbaar drinkwater.'

Cor Lievers

NOM gelooft in de mondiale ambitie van de nationale watersector

'De kansen voor Noord-Nederland zijn enorm'

The investment and development company for North Netherlands (NOM) in Groningen has the subject of water high on its agenda. The ambition of the water sector in North Netherlands – the European connecting chain for water technology is closely aligned to this.

De NOM, de investering- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland in Groningen, heeft water hoog op de agenda staan. Het geloof in de niet geringe ambitie om Nederland uit te laten groeien tot de European Water Technology Hub met als fysieke kern de Watercampus in Leeuwarden is groot. Als actieve partner van de Water Alliance, het samenwerkingsverband van overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven is de NOM internationaal actief om die ambitie uit te dragen. Een gesprek met twee mannen die er bijna dagelijks mee bezig zijn. 'Het economisch belang wordt vaak onderschat.'

De missie van de NOM is om als onafhankelijk onderneming de werkgelegenheid in Noord-Nederland te ontwikkelen door duurzame, winstgevende activiteiten te stimuleren en nieuwe bedrijven voor de regio te interesseren. De ambitie van de watersector in Noord-Nederland om de Europese verbindingsschakel voor watertechnologie te worden sluit daar naadloos bij aan. Water is dan ook niet voor niets één van de speerpunten van de NOM.

Het duo Reinder de Jong, projectmanager buitenlandse investeringen en Alex Berhиту, projectmanager water trekt namens de NOM de wereld in om deze ervan te overtuigen dat als het om het vermarkten van innovatieve watertechnologie gaat men in Nederland moet zijn. "Nederland heeft de ambitie om erkend te worden als wereldspeler voor watertechnologie. Het ontwikkelen van de European Water Technology Hub, met als fysieke kern de Watercampus in Leeuwarden, is ook goed voor Noord-Nederland. Het is een stimulans voor het creëren en aantrekken van winstgevende activiteiten en dus werkgelegenheid."

De kansen voor Noord-Nederland zijn volgens Berhиту enorm. "Het economisch belang wordt vaak onderschat. Natuurlijk ziet men wel dat de sector in Noord-Nederland jaarlijks €50 miljoen omzet en dat er ruim 1000 waterexperts plus een veelvoud aan handjes werkzaam zijn. Minder zichtbaar is het indirecte economische belang van goede watertechnologie in andere sectoren die in Noord-Nederland aanwezig zijn, zoals de agro-, food-, zuivel-, chemie- en papiersectoren. Watertechnologie speelt in die sectoren eveneens een belangrijke rol."

Dwarsverbanden

"Zo proberen we dus dwarsverbanden te leggen. Niet alleen wereldwijd, maar ook in de regio. Dan versterk je elkaar en dat is ons doel: het verbinden van partijen, ideeën, technologieën, behoeftes en trends", vult Reinder de Jong zijn collega aan. De samenwerking met de partijen binnen

de Water Alliance is daarbij van groot belang.

De Jong: "De partijen in de Water Alliance faciliteren een keten van schakels tussen educatie, specifiek onderzoek, testprogramma's, laboratoria, een applicatiecentrum en demosites. De NOM is als één van die partijen en belangrijke en actieve schakel in de keten op het gebied van acquisitie, ontwikkeling en financiering. Samen zijn we in staat om ambities waar te maken."

De NOM zet daarbij vooral in op het aanjagen van innovatieve projecten en het aantrekken van internationale op watertechnologie georiënteerde bedrijven. In het laatste geval gaat het dan vooral om aantrekken van bedrijven van buiten Europa. Berhиту: "Als die bedrijven innovatieve producten ontwikkelen en plannen hebben daarmee de Europese markt op te gaan, dan proberen wij ze er van de overtuigen om zich in Nederland te vestigen."

Netwerk

De NOM sluit voor acquisitie ook aan bij het NFIA netwerk (Netherlands Foreign Investment Agency), het buitenlandse netwerk van Agentschap NL van het ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie. Dat is echter niet voldoende, legt De Jong uit. "Zonder eigen inspanningen haal je niet alles eruit. Daarom zijn we op het gebied van het leggen van contacten met bedrijven zelf ook actief in het buitenland. Onze speerpunten zijn dit jaar China, India, de Verenigde Staten en Singapore. Daar bezoeken we bedrijvenbeurzen, leggen we de eerste contacten en maken we vervolgspraken. Het begeleiden en ondersteunen van buitenlandse bedrijven naar Nederland is overigens vaak wel een kwestie van de lange adem. Het kan soms wel 1,5 jaar of langer duren voordat een specifiek project daadwerkelijk tot uitvoering komt. Je moet nu eenmaal eerst investeren in de relatie alvorens tot zaken te kunnen komen."

Alex Berhиту

Projectmanager Water bij de N.V. NOM

Geboren: 5 januari 1970 in Jakarta

Burgerlijke staat: Gehuwd
Opleiding: HLO, Analytische Chemie.

Vorige functies: Application specialist bij X-Flow BV in Almelo en Accountmanager bij Spark Holland BV in Emmen.
Grootste inspiratiebron: De douche.

Reinder de Jong

Projectmanager buitenlandse investeringen bij de N.V. NOM

Geboren: 27 juli 1967 in Drachtstercompagnie

Burgerlijke staat: gehuwd
Opleiding: milieukunde aan het Van Hall Instituut

Vorige functies: beleidsmedewerker gemeente Opsterland, beleidsmedewerker ministerie van Economische Zaken.

Grootste inspiratiebron: 'Een bijdrage leveren aan het vervullen van de wereldwijde behoefte aan schoon en veilig drinkwater.'

Alex Berhиту en Reinder de Jong

Bedrijvigheid op de Watercampus

Juliette Douglas

De Watercampus in en rond de voormalige Johannes de Doperkerk in Leeuwarden is het kloppend hart van bedrijven, samenwerkingsverbanden, kennisinstellingen, laboratoria en ondernemers die zich op allerlei manieren bezighouden met watertechnologie. Op de Watercampus bundelen zij hun krachten om de leidende rol van Leeuwarden als de fysieke kern van de Europese Watertechnologie Hub verder uit te bouwen.

De grondleggers van de Watercampus zijn onder andere de gemeente Leeuwarden, de provincie Fryslân, het Technologische Top Instituut voor watertechnologie Wetsus, de Water Alliance en negen in watertechnologie gespecialiseerde MKB bedrijven. Op de Watercampus zijn naast de oprichters ook de hogeschool Van Hall Larenstein, twee laboratoria en een aantal bedrijven uit het midden- en kleinbedrijf gevestigd. Recent zijn daar het Waterapplicatiecentrum en het Centre of Expertise watertechnologie bijgekomen.

De MKB-bedrijven hebben bij de start van de campus de Stichting Well (Water Energy en Life Sciences Leeuwarden) opgericht. Doel: het aanbieden van diensten aan bedrijven op het gebied van netwerkondersteuning, public relations, officie support, personeelszaken en secretariële ondersteuning. Bedrijven die al op de Watercampus gevestigd zijn of die zich er willen vestigen kunnen van die diensten gebruikmaken. Maar ook bedrijven die niet op de campus zijn gevestigd, kunnen participeren in de stichting, die zich tevens bezighoudt met het bevorderen van de synergie tussen die bedrijven en kennisinstellingen. "Dat het werkt is wel duidelijk", zegt Juliette Douglas, Marketing Manager van de Water Alliance. "De Watercampus groeit als kool. We zijn begonnen met acht bedrijven en we zijn nu hard op weg om onze doelstelling voor dit jaar, eenentwintig ondernemingen, te realiseren."

Voordeel

Het grote voordeel van al die bedrijven, samenwerkingsverbanden, kennisinstellingen, ondernemingen en laboratoria die samen de

Watercampus vormen, is dat alles op één locatie is gecentraliseerd. Dat maakt de Watercampus, in combinatie met de activiteiten van de Water Alliance (zoals het organiseren van Waterplein bijeenkomsten, netwerkbijeenkomsten en themabijeenkomsten), tot de ideale plek voor iedereen die zich met watertechnologie bezighoudt. Douglas: "Bedrijven willen zich vooral focussen op de ontwikkeling van hun producten. Op de Watercampus hebben ze daar alle gelegenheid voor." Zo organiseert de Stichting Well in samenwerking met de Water Alliance maandelijks op de Watercampus een Meet & Greet, ofwel een informele netwerkbijeenkomst voor de aangesloten bedrijven. "Die zijn een groot succes. Er worden veel nuttige contacten gelegd tussen bedrijven. De bijeenkomsten zijn altijd druk bezocht", aldus Douglas.

Dat de Watercampus tevens als visitekaartje functioneert blijkt onder andere uit receptiefunctie in de kerk. De twee receptionisten zijn echte duizendpoten. Zij vertegenwoordigen alle bedrijven en instellingen in de kerk en de bedrijven die participeren in de Stichting Well. Daarnaast beschikt de campus over representatieve vergaderruimtes, die voor iedereen beschikbaar zijn.

Flexibele werkplekken

Een andere dienst is de verhuur van flexibele werkplekken in de kantoorruimte van de Watercampus. Niet alleen startende ondernemers hebben daar belangstelling voor, maar ook multinationals die graag aan de wieg van innovatie en nieuwe technologieën willen staan, weet Douglas. "Zij vinden het nuttig om een werkplek te hebben in een omgeving waar veel innovatieve ondernemingen zijn geclusterd. Dat is heel handig voor het leggen van contacten en het uitwisselen van informatie."

Inmiddels zijn de plannen voor de uitbreiding van de Watercampus rond. In 2014 moet op het voormalige Atoglasterrein naast de kerk 11.000 vierkante meter aan nieuwe bedrijfsruimte zijn gerealiseerd. De kosten zijn geraamd op €5 miljoen. Diverse overheden dragen €6 miljoen bij. De rest van het bedrag moet de gemeente Leeuwarden lenen. De helft van de nieuwe bedrijfsruimte zal gehuurd worden door Wetsus, het Technologisch Topinstituut voor duurzame watertechnologie.

The Water Campus in Leeuwarden forms the heart of companies, laboratories, co operations, research institutes and entrepreneurs who are in a variety of ways involved in water technology. Founders include Leeuwarden Council, Province of Friesland, the top technological institute for water technology Wetsus and the Water alliance.

Zuid-Afrikaanse gasten bij Water Alliance

Kort voor de zomervakantie kreeg de Water Alliance bezoek uit Zuid-Afrika. Het ging om vertegenwoordigers van het waterschap Breede Overberg en van de gemeenten Breede Vallei en Overstrand, die in het beheersgebied van dit waterschap liggen. Zij waren naar Friesland afgereisd op uitnodiging van Wetterskip Fryslân en de gemeente Súdwest-Fryslân. Het bezoek maakt onderdeel uit van een samenwerkingsproject, dat in 2008 is gestart en waarbij de uitwisseling van kennis centraal staat. In de achterliggende jaren is in Zuid-Afrika hard gewerkt aan het opzetten van een systeem van waterschappen. De delegatie uit Zuid-Afrika bracht onder andere een bezoek aan Wetsus, het Vitens laboratorium, de afvalwater demo-site van het Wetterskip, diverse technologie leveranciers en referentieprojecten.

Paques en Shell met Paquell op Watercampus

Paques (Balk, Shanghai) en multinational Shell willen zich met hun gezamenlijke onderneming Paquell over enkele jaren op de Watercampus in Leeuwarden vestigen. Het nieuwe bedrijf, waar vijf mensen werkzaam zijn, houdt zich bezig met biologische ontzweving in de olie- en gasindustrie. In 2014, wanneer de nieuwbouw van de Watercampus is afgerond, wil Paquell verhuizen naar Leeuwarden. Op dit moment opereert de organisatie vanuit Balk en Amsterdam. In de regionale pers motiveerde directeur Rob Heim van Paques de keuze voor de Leeuwarder Watercampus als volgt: "We willen heel dicht tegen Wetsus aanzitten. Wat wij doen, sluit heel erg aan op het onderzoeksprogramma van Cees Buisman (wetenschappelijk directeur Wetsus, red.)".

Ondernemer ontmoet investeerder

Maandag 17 oktober 2011 wordt op de Watercampus in Leeuwarden **Watervent** gehouden. Het mede door Wetsus en Water Alliance georganiseerde evenement staat in het teken van de ontmoeting tussen ondernemers in watertechnologie en investeerders. Voor de innovatieve ondernemer is het een uitgelezen kans om met investeerders in contact te komen, terwijl investeerders kennis kunnen nemen van de ontwikkelingen op watertechnologisch terrein.

Op maandag 31 oktober verzorgt Wetsus tijdens de Internationale Waterweek Amsterdam de **Aquatech Executive Masterclass 2011**. En op donderdag 24 november houdt Wetsus een **intern congres** voor alle leden van het top-instituut.

www.wetsus.nl

Wetsus Congres 2011

Op 3 en 4 oktober organiseert Wetsus haar jaarlijkse congres in stadsschouwburg De Harmonie in Leeuwarden. Het thema voor de eerste dag is 'Cooperation in innovation, a global requirement?'

Sprekers zijn onder meer Judith Merkies, lid van het Europees Parlement, Hank Vanderlaan, oprichter en senior adviseur Trojan Technologies Inc. en Eppo Bruins, directeur Technology Foundation STW. Op de tweede dag worden sessies georganiseerd rond thema's die tot de aandachtsgebieden van Wetsus behoren.

Agora 4
8934 CJ Leeuwarden
The Netherlands

E-mail: info@wateralliance.nl
Tel. +31582849044

www.wateralliance.nl

